

Håller Erdogans Turkiet på att omvärdera sin Syrienpolitik? I följande artikel redogör Aron Lund för de sonderingar och diplomatiska kontakter som Turkiet tagit under den senaste tiden och som tyder på det. Den fasta punkten är fientligheten mot kurdernas strävanden. Och för att sätta stopp för kurderna är Erdogan-regeringen även beredd att göra upp med Assad och hans internationella uppbackare. Detta är illavarslande i synnerhet för de syriska kurderna (ska de än en gång offras?), men givetvis för all Assad-opposition. Det återstår att se om denna kursändring verkligen genomförs, och i så fall i vilken utsträckning.

/ Martin F

Aron Lund

Den algeriska kopplingen: Kommer Turkiet att ändra sin politik i Syrien?

Översatt från *Carnegie Endowment for International Peace* 20 juni 2016¹

Den 8 april i år uppgav den franskspråkiga algeriska dagstidningen *El Watan* att en algerisk diplomatisk källa sagt att hans land de närmast föregående veckorna lett ett hemligt medlingsuppdrag mellan regeringarna i Ankara och Damaskus, som ”ville ha en diskussion om den kurdiska frågan och de syriska kurdernas önskan att bilda en självständig stat”. Enligt *El Watan* började Algeriets inblandning som ett försök att minska spänningarna mellan Turkiet och Ryssland sedan ett ryskt SU-24 stridsflygplan skjutits ned av det turkiska flygvapnet i november 2015, därefter skulle emellertid en andra syrisk-turkisk kanal ha öppnats via de algeriska ambassaderna i Ankara och Damaskus.

Även om *El Watan* är en ansedd tidning i Algeriet och har bra källor på regeringshåll går det inte att få dessa uppgifter bekräftade. Under våren har emellertid ett intensivt resande pågått mellan Syrien och Algeriet. För första gången sedan konflikten i Syrien startade 2011 begav sig landets utrikesminister Walid al-Mouallem till Alger den 28--29 mars. Att notera var att den franske utrikesministern Jean-Marc Ayrault befann sig där samtidigt. Algeriet svarade med att skicka sin minister för Maghreb, Afrikanska unionen och Arabförbundet, Abdelkader Messhel, till Damaskus där han träffade den syriska presidenten Bashar al-Assad den 24-25 april.

¹ Original: <http://carnegieendowment.org/syriaincrisis/?fa=63847>

Syrien och Turkiet har befunnit sig på fientlig fot sedan i slutet av sommaren 2011 då Turkiet upphörde med sitt tidigare stöd till Assads regering och anslöt sig till den koalition som försökte störta honom. Därefter har Turkiets president Recep Tayyip Erdogan varit en av de mest ivriga företrädarna för militära påtryckningar mot Assad och för att uppnå det målet har hans regering samarbetat med ett brett spektrum av sunnimuslimska rebellgrupper, inklusive hårda islamister. Men när det USA-stödda Syriens demokratiska styrkor (SDF) – en syrisk grupp med koppling till kurdiska arbetarpartiet, PKK, som Turkiet bedriver en hård militär kampanj mot – nu rycker fram på landsbygden norr om Aleppo är det möjligt att Erdogans inriktning håller på att svänga. Och det i sin tur kan bero på en mer allmän förändring av turkisk utrikespolitik.

Från inga problem till inga vänner

Fram till 2011 ökade Turkiets inflytande i Mellanöstern snabbt. Dåvarande utrikesministern Ahmet Davutoglu följde en doktrin om ”inga problem” som gick ut på relationer med länder i alla regioner i grannskapet och undvika att dras ner i lokala konflikter. I stället för att söka efter makt och spela på olika allianser skulle Turkiets ställning basera sig på en kombination av handel, diplomati och Erdoganregeringens förmåga att marknadsföra sig som det främsta exemplet på demokratisk islamisk konservatism. Det handlade om en mjuk maktdoktrin och den fungerade underbart bra – ”den turkiska modellen” blev plötsligt något man talade om hela Mellanöstern.

Fem år senare återstår bara spillror av denna plan. Erdogans regering blir alltmer auktoritär och är nedsolkad av skandaler och inre problem, där inte det minsta utgörs av sammanbrottet för den en gång så löftesrika fredsprocessen med PKK. Erdogans och Davutoglus försök till kraftfulla insatser i Egypten, Libyen och Syrien har inte lett till något annat än förödmjukande bakslag och bidragit till att koppla samman Turkiets internationella image med sekteristisk islamism. ”Turkiet har blivit fullständigt isolerat inte bara i närområdet i Mellanöstern utan också internationellt”, säger Bayram Balci, en fransk specialist på Turkiet och Centralasien, till *Syria in Crisis*. ”Förutom Azerbajdzjan har Turkiet inte längre några pålitliga vänner eller allierade i regionen.”

Konflikten i Syrien utgör ett koncentrat av alla dessa problem. Turkiet har kört fast i ett krig man inte kan vinna och där man inte har någon klar strategi för hur man ska ta sig ur det. Turkiet satsade på att de sunniislamistiska rebellerna skulle klara av att störta Assad och etablera en mot Ankara vänligt sinnad regering, men det enda de ansträngningarna har åstadkommit är regionalt kaos, 2,7 miljoner flyktingar och växande islamistisk och kurdisk aktivism. Kriget i Syrien har också trasat sönder de en gång så lovande relationerna med Ryssland, som införde kännbara ekonomiska sanktioner mot Turkiet efter nedskjutningen av det ryska SU-24-planet i november i fjol.

Ur den turkiska regeringens perspektiv är det mest oroväckande som hänt förvisso framgångarna för PKK, i nära fyra decennier en bitter fiende till den turkiska staten. PKK-sympatiserande kurdiska grupper inom Syriens demokratiska styrkor har inte bara tagit kontrollen över det mesta av Turkiets gräns i söder utan håller dessutom på att upprätta starka band till både USA och Ryssland. För Ankara är detta en mardröm och det läge som uppstått skriker efter en förändrad politik.

Vaktavlösning

I början av maj blev premiärministern Ahmed Davutoglu plötsligt entledigad och ersatt av transportministern Binali Yildirim, en trogen Erdogan-anhängare. Som turkisk utrikesminister mellan 2009 och 2014 betraktades Davutoglu allmänt som arkitekten bakom landets utrikespolitik. Sedan han avlägsnats följde snabbt andra viktigare förändringar på toppnivå inom utrikesministeriet. Bl a placerades den inflytelserike statssekreteraren Feridun Sinirlioglu i New York på posten som Turkiets FN-ambassadör, medan biträdande utrikesministern Naci Koru förpassades till FN-kontoret i Genève och Can Dizdar, som varit ansvarig för Mellanöstern och Nordafrika inom utrikesministeriet blev ambassadör i Abu Dhabi. Med dessa förändringar ”skingrade Erdogan i grunden den diplomatiska kader [som] haft stort inflytande över Turkiets utrikespolitiska ställningstaganden de senaste åren”, skrev Ragip Soylu, Washingtonkorrespondent för den Erdoganvänliga tidningen *Daily Sabah*.

Den nye premiärministern Binali Yildirim har därefter skisserat fyra områden där han vill förändra landets utrikespolitik, helt säkert uppbackad av Erdogan: Israel, EU, Ryssland och Syrien.

Turkiet har redan börjat värma upp relationerna med Israel. Kontakter togs i Europa under fjolåret och sedan följde en rad möten under våren. Båda länder har intresse av att bygga en gasledning och Israel importerar redan mycket av sin olja från irakiska Kurdistan via Turkiet. Nu lockar Jerusalem Ankara med samarbete inom diplomati och underrättelseverksamhet och det kan leda till att de representanter Hamas har i Turkiet kommer att klämmas åt. Men Palestinafrågan är politiskt känslig i Turkiet, och givetvis i Israel, och samtalen verkar gå trögt.

Relationerna med EU domineras för närvarande av flyktingfrågan, som för Turkiet blivit en oväntad maktfaktor. I utbyte mot att ta emot migranter och flyktingar från Europa vill Ankara ha visumfrihet för turkiska medborgare inom EU. Men förhandlingarna mellan Turkiet och EU om avtalet om flyktingar mot visumfrihet har på sistone börjat gå trögt, där ett oenigt EU oroar sig för de tänkbara sociala, politiska och ekonomiska konsekvenserna av ett avtal som kan leda till en drastisk ökning av invandring från Turkiet, men också för de växande auktoritära tendenserna i Turkiet. Ankara å sin sida är inte villigt att genomföra de reformer i liberal riktning man avkrävs, inklusive den lagstiftning mot terrorism som väckt utbredd kritik.

Turkiets trevare mot Ryssland har inte lyckats särskilt bra. Nyligen skickade Erdogan ett brev till Rysslands president Vladimir Putin på den ryska nationaldagen, den första officiella kontakten av det slaget sedan incidenten med SU-24. Den turkiske presidenten svalde stoltheten och skrev att han hoppades att deras förhållande åter skulle komma upp till ”den nivå det förtjänar”. Om detta var en utsträckt hand blev den bryskt avvisad när Kreml svarade att brevet inte var tillräckligt och krävde en officiell ursäkt. ”Min uppfattning om det som hänt mellan Moskva och Ankara är att relationerna olyckligtvis blivit alltför personcentrerade”, säger Nikolaj Kozjanov, en rysk expert på Mellanöstern och forskare vid Carnegie Moscow Center. ”En del av mina kolleger kallar det till och med ett krig mellan två sorters machismo. Situationen är onaturlig för båda länder, men jag befärar att vi kommer att få leva med denna konflikt så länge som de här båda grabbarna sitter vid makten.”

Turkiska diplomater har helt klart ett stort arbete framför sig. Så vad kommer de då att göra åt Syrien?

Dags för beslut om Syrien

”Turkiets politik i Syrien håller på att förändras”, sade Sinan Ülgen, en f d turkisk diplomat och gästforskare vid Carnegie Europe Center i Bryssel. På grund av Teherans och Moskvans ”orubbliga stöd till Syrien-regimen” har Ankaras huvudintresse förflyttats från regimförändring i Damaskus till den kurdiska frågan. Och i sina första kommentarer om den frågan sedan han tillträtt talade den nye premiärministern Binali Yildirim resignerat om Syrien som ”ett meningslöst krig”.

Ändå är det svårt att tänka sig någon helomvändning i Turkiets politik och ingendera sidan har kommit med några direkta signaler om att man ändrat hållning. Företrädare för Turkiet fortsätter att kräva Assads avgång och den syriske presidenten läxade nyligen upp ”Erdogans fascistregim” och lovade högtidligt att göra Aleppo till ”den begravningsplats där denne slaktares förhoppningar och drömmar, med Guds hjälp, kommer att begravas”.

Och även om det skulle visa sig stämma att kontakter har återupprättats via Algeriet innebär det givetvis inte att Ankara och Damaskus kommit närmare varandra politiskt. Konfliktdiplomati brukar vara fylld av hemliga kanaler i bakgrunden, informella kontakter och andra manövrer under bordet. Det är däremot sällsynt att de leder någon vart.

Kanske sammanfattades Turkiets nya inställning bäst av en anonym högre företrädare för Erdogans Rättvis- och framstegsparti (AKP) i en intervju med nyhetsbyrån Reuters korrespondent Tulay Karadeniz: ”När allt kommer omkring är Assad en mördare. Han plågar sitt eget folk. Det kommer vi inte att ändra vår syn på”, sade företrädaren. ”Men han är inte för någon autonomi för kurderna. Vi kanske inte tycker om varandra, men i den frågan har vi samma politik.”

Måltavlan för den politiken verkar alltmer orolig och har de senaste veckorna noterat varje litet tecken, vad det nu kan vara värt, på ett syriskt-turkiskt närmande. En PKK-vänlig website meddelade nyligen att Mohammed Zaal al-Ali, Baathpartiets guvernör i Hasakah, inbjudits till ett möte med företrädare för Turkiet för att samordna byggandet av en mur längs gränsen mellan Turkiet och Syrien i området kring Qamishli-Nuseibin.² Och en högt uppsatt PKK-ledare, Duran Kalkan, för nyligen ut mot Assad och sade att det såg ut som en överenskommelse nåtts i Alger, eftersom Syriens president ”nu låter som Erdogan”³.

För Turkiet skulle det vara problematiskt och smärtsamt att ändra kurs i Syrien, men priset för att fortsätta som tidigare skulle också vara högt. För närvarande verkar Ankara motvilligt ha börjat medge att konflikten i Syrien kommer att bli långvarig och att det då gäller att hantera följderna av kriget på ett pragmatiskt sätt. Någon mer omfattande kursändring är svår att föreställa sig, men det är troligt att det kommer att bli fråga om en del korrigeringar på lägre nivå och förändringar längs gränsen. Genom Turkiets stora betydelse för viktiga rebellgrupper i norra Syrien, och för en stor del av oppositionen i exil, skulle också en mindre förändring av Turkiets politik i Syrien leda till ringar på vattnet för politiken i regionen.

Översättning: *Björn Erik Rosin*

Lästips

[Will Turkey Change Its Syria Policy? Four Experts Answer](#) (uppföljning av Aron Lunds artikel)

[Turkey-Syria Talks, Algiers Agreement and The Plot Against Rojava](#) (kurdisk källa, 27/5)

[Turkish and Syrian regimes unite against Kurdish-led struggle for democracy](#) (4/6)

[Fear and Loathing in the Levant: Turkey Changes its Syria Policy and Strategy](#) (16/6)

[Syrian-Turkish rapprochement to prevent the establishment of Syrian Kurdistan sponsored by Iran and Algeria](#) (20/6)

[Erdogan 'Kissing the Hand He Tried to Break' in Secret Syria Talks](#) (20/6)

² Se <http://en.hawarnews.com/after-meeting-with-the-syrian-regime-the-turkish-army-occupies-rojava-territories/>

³ Se <https://twitter.com/4rj1n/status/742813749908787200>